

„Praktyka leczenia wspomagającego w onkologii”

pod redakcją Andrzeja W. Szawłowskiego i Rafała Steca
Wydawnictwo Termedia, 2017, ISBN: 978-83-7988-159-8

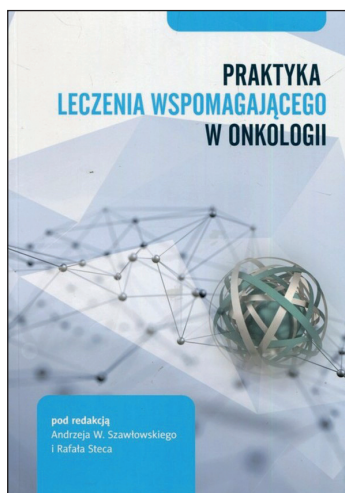
*Co jednemu choremu pomogło, nieko-
niecznie i drugiemu choremu musi pomóc,
ba, czasem jeszcze zaszkodzić może.*
dr Ludwik Perzyna,
Lekarz dla włościan, 1793 r.

Obecna medycyna to medycyna “4 P”: *predictive, preventive, personalised i participatory*. Celem diagnostyki i leczenia choroby nowotworowej jest wyleczenie chorego lub złagodzenie objawów choroby. Leczenie wspomagające jest nie mniej ważne dla chorego niż leczenie nakierowane na zwalczanie nowotworu (tzw. leczenie onkologiczne swoiste).

Podręcznik *Praktyka leczenia wspomagającego w onkologii* pod redakcją profesorów Andrzeja W. Szawłowskiego i Rafała Steca jest — wedle mojej wiedzy — pierwszym polskim podręcznikiem, w którym wszechstronnie przedstawiono aspekty leczenia wspomagającego w onkologii.

Podręcznik jest podzielony na dwie części. W części pierwszej, ogólnej, zamieszczono 6 rozdziałów, zaś w części drugiej, szczegółowej — 20 rozdziałów. Autorami poszczególnych rozdziałów są uznani eksperci w określonych dziedzinach. Wiedza w nich zawarta oparta jest na bogatym, współczesnym piśmiennictwie polskim i zagranicznym, ale przede wszystkim wynika z osobistego doświadczenia autorów.

Rozdział 1. części ogólnej podręcznika poświęcony jest omówieniu ogólnych i szczegółowych celów leczenia wspomagającego w onkologii. Autorzy przybliżają czytelnikom ideę takiego leczenia. W rozdziale 2. Janusz Meder po raz kolejny przypomina o holistycznym podejściu do pacjenta onkologicznego. W XXI wieku nowotwory staną się głównym zabójcą ludzkości. Autor wspomina zasługi profesora Tadeusza Koszarowskiego dla polskiej onkologii. Narastająca biurokracja, nakazy, zarządzenia i trudności finansowe zabijają właściwą misję humanistycznej medycyny.

cyny. Dr Meder zwraca także uwagę na konieczność rozwoju psychoonkologii. W rozdziale 3. (Andrzej Szawłowski i Zoran Stojčev) omówiono rolę i miejsce leczenia wspomagającego w chirurgii onkologicznej. Chirurgia pozostaje podstawową metodą leczenia zwłaszcza w nowotworach litych. Najczęstsze powikłania leczenia chirurgicznego to zakażenia (przyczyna 50% zgonów), powikłania zakrzepowo-zatorowe (przyczyna 25% zgonów), powikłania metaboliczne (przyczyna zgonów 25% chorych). Leczenie wspomagające ma zapobiegać, a w wielu przypadkach leczyć powikłania po leczeniu chirurgicznym. Formy leczenia wspomagającego

zależą od lokalizacji nowotworu. Rozdział 4. „Rola i miejsce leczenia wspomagającego w onkologii klinicznej” (Maciej Krzakowski) dotyczy zapobiegania i leczenia następstw chemioterapii, radioterapii oraz immunoterapii. Rozdział 5., którego autorem jest Jacek Fijuth, dotyczy roli i miejsca leczenia wspomagającego w radioterapii nowotworów. Autor proponuje konkretne działania profilaktyczne i terapeutyczne. W rozdziale 6. Andrzej Deptała omawia leczenie wspomagające w onkohematologii. Poza przedstawionymi w poprzednich rozdziałach powikłaniami autor porusza rolę leczenia wspomagającego w powikłaniach kostnych (stosowanie bifosfonianów), neuropatii obwodowej (po leczeniu winkrystyną, cisplatyną, paklitakselem), niedokrwistości, neutropenii i małopłytkowości.

W części szczegółowej podręcznika zawartych jest 20 rozdziałów.

W rozdziale 1. („Zakażenia w onkologii”; Danuta Dzierżanowska) przedstawiono czynniki ryzyka rozwoju zakażenia w onkologii. Szczególną uwagę zwrócono na wrażliwość bakterii na antybiotyki. Autorzy rozdziału omawiają swoiste zakażenia współistniejące z procesem nowotworowym, m.in. rakiem płuc, rakiem piersi, nowotworami przewodu pokarmowego, głowy i szyi, układu moczowego. W roz-

dziale 2. („Leczenie niedożywienia nowotworowego”) Piotr Paluszkiewicz przedstawia epidemiologię i przyczyny niedożywienia u chorych onkologicznych, zwracając uwagę, że ponad 95% chorych na nowotwory ma objawy zaburzenia czynności przewodu pokarmowego. Autor przedstawia metody identyfikacji chorych z niedożywieniem i omawia, jak ocenić zapotrzebowanie na substancje odżywcze. W rozdziale przedstawiono różne metody żywienia chorych, a także jak wspomagać odporność chorych onkologicznych. Kolejny rozdział dotyczy „Profilaktyki i leczenia powikłań zakrzepowo-zatorowych w onkologii”. Autorzy tego rozdziału przedstawili czynniki ryzyka, metody rozpoznawania i postępowania w zatorowości naczyń obwodowych i zatorowości płucnej. W rozdziale 4. Jerzy Windyga („Leczenie skazy krwotocznej u chorych na nowotwory”) skoncentrował się na nabytych skazach krwotocznych. Szczególnie polecam zapoznanie się z treścią podrozdziału 4.4, w którym omówiono rozsiane krzepnięcie wewnątrznaczyniowe (DIC). Rozdział 5. to „Krwiolecznictwo u chorych na nowotwory — wskazania i ograniczenia”. Współczesne krwiolecznictwo polega na uzupełnianiu poszczególnych składników krwi. W rozdziale omówiono najczęstsze zaburzenia hematologiczne u chorych na nowotwory, m.in. niedokrwistość i małopłytkowość. Rozdział 6. („Leczenie bólu u chorego na nowotwór”; Małgorzata Malec-Milewska) poświęcono etiologii, patogenezie i leczeniu bólu nowotworowego. W rozdziale 7. Rafał Stec („Leczenie osłaniające w onkologii”) przedstawia wiedzę, której wykorzystanie ma na celu poprawę jakości życia chorych onkologicznych. Szczególnie ważne są rekomendacje w leczeniu przeciwwymiotnym, w zapobieganiu i zwalczaniu niedokrwistości, neutropenii, małopłytkowości i zapobieganiu zmianom dermatologicznym. Kolejne dwa rozdziały (8. i 9.) poświęcono powikłaniom i aspektom pielęgniarsko-lekarskiej opieki nad pacjentami ze stomią jelitową; m.in. M. Szczepkowski omawia metody leczenia niektórych powikłań oraz własne osiągnięcia autora w tej dziedzinie. Rozdział 10. dotyczy gojenia ran, które przebiega odmiennie u chorych na nowotwór i jest zmienione przez stosowane metody leczenia takie jak chemioterapia, radioterapia, immunoterapia. W leczeniu powikłanych ran autorzy podkreślają szczególnie korzystne działanie terapii podciśnieniowej, w której to metodzie niezaprzeczalne zasługi ma T. Banasiewicz. W rozdziale 11. A. Szawłowski przedstawia zasady leczenia popromiennych owrzodzeń skóry. Kolejne trzy rozdziały poświęcono znaczeniu leczenia

wspomagającego w powikłaniach gastroenterologicznych, kardiologicznych i proktologicznych u chorych onkologicznych. Rozdziały te zawierają wiedzę z piśmiennictwa, ale — co najważniejsze — przedstawiono w nich osobiste doświadczenia takich ekspertów jak G. Rydzewska, M. Kołodziejczak, S. Szmit. Rozdział 15. traktuje o rehabilitacji i jej roli w leczeniu chorych na nowotwory złośliwe, zarówno w okresie przedoperacyjnym, okołoperacyjnym jak i pooperacyjnym. W rozdziale tym omówiono rehabilitację chorych z obrzękiem limfatycznym, z zaburzeniami oddechowymi, z zaburzeniami w oddawaniu moczu i stolca, u chorych z niedowładami i zaburzeniami neurologicznymi. Kolejny rozdział dotyczy problemów z pogranicza onkologii i psychologii, a także lęku, depresji, bólu i zmęczenia. To ważny rozdział, omawiający wiele problemów psychofizycznych pacjentów onkologicznych — nieznanych wielu lekarzom. Z kolei rozdział 17. traktuje o swoistej relacji lekarz-pacjent w onkologii. W rozdziale omówiono m.in. trudne problemy związane z przekazaniem najczęściej złych informacji choremu. W następnym, 18. rozdziale książki, przedyskutowano problemy seksuologiczne chorych na nowotwory złośliwe. Natomiast zagadnieniom onkologii wieku podeszłego poświęcono rozdział 19., w którym Sylwia Grodecka-Gazdecka zwraca m.in. uwagę, że to nie wiek kalendarzowy decyduje o sposobie leczenia, lecz wiek biologiczny. Ostatni rozdział podręcznika dotyczy opieki nad chorym umierającym z powodu nowotworu i porusza etyczne problemy związane z opieką terminalną i hospicyjną.

Jestem pod dużym, pozytywnym wrażeniem po przeczytaniu podręcznika „Praktyka leczenia wspomagającego w onkologii” pod redakcją A.W. Szawłowskiego i R. Steca.

Pomimo mojego wieloletniego doświadczenia lekarskiego (jestem lekarzem już 56 lat) wiele dowiedziałem się i nauczyłem, czytając tę książkę. Redaktorom udało się zebrać znakomity zespół ekspertów, którzy opracowali poszczególne rozdziały. Gorąco polecam i rekomenduję podręcznik studentom medycyny, lekarzom, pielęgniarkom, a nawet pacjentom chorującym na nowotwory. Gratuluję prof. Andrzejowi W. Szawłowskiemu i doc. Rafałowi Stecowi pomysłu i redakcji podręcznika „Praktyka leczenia wspomagającego w onkologii”.

prof. dr hab. n. med. Krzysztof Bielecki

Specjalista w chirurgii ogólnej i chirurgii onkologicznej